

Prvotní Historie

První Lekce

Dokonalý Svět

Manuskript

thirdmill

Biblical Education. For the World. For Free.

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být reprodukována v jakékoli formě nebo jakýmkoli způsobem za účelem zisku, s výjimkou stručných citací pro účely recenzí, komentářů nebo vědecké práce, bez písemného souhlasu vydavatele, společnosti Third Millennium Ministries, Inc., 316 Live Oaks Blvd., Casselberry, Florida 32707.

Pokud není uvedeno jinak, všechny citáty z Písma pocházejí z Českého Studijního Překlada. Použito se svolením KMS a Nadačního fondu ČSP.

O SPOLEČNOSTI THIRDMILL

Thirdbmill je nezisková evangelikální křesťanská služba, která byla založena v roce 1997 a jejímž cílem je poskytovat:

Biblické vzdělávání celému světu zdarma.

Naším cílem je nabídnout bezplatné křesťanské vzdělávání statisícům pastorů a křesťanských vedoucích po celém světě, kteří nemají dostatečné vzdělání pro službu. Tento cíl naplňujeme tím, že vytváříme a celosvětově šíříme bezkonkurenční multimediální seminární kurikulum v angličtině, arabštině, mandarínštině, ruštině a španělštině. Naše lekce jsou také překládány do více než tuctu dalších jazyků prostřednictvím našich partnerských služeb. Učební plán se skládá z graficky zpracovaných videí, tištěných instrukcí a internetových zdrojů. Je navržen tak, aby jej mohly používat školy, skupiny i jednotlivci, a to jak online, tak ve vzdělávacích komunitách.

V průběhu let jsme vyvinuli vysoce nákladově efektivní metodu tvorby oceňovaných multimediálních lekcí s nejlepším obsahem a kvalitou. Naši autoři a redaktori jsou teologicky vzdělaní pedagogové, naši překladatelé jsou teologicky zdatní rodilí mluvčí cílových jazyků a naše lekce obsahují poznatky stovek uznávaných profesorů seminářů a pastorů z celého světa. Kromě toho naši grafici, ilustrátoři a producenti dodržují nejvyšší výrobní standardy a používají nejmodernější vybavení a technologie.

Pro dosažení našich distribučních cílů Thirdbmill navázal strategická partnerství s církvemi, semináři, biblickými školami, misionáři, křesťanskými vysílacími společnostmi a poskytovateli satelitní televize a dalšími organizacemi. Tyto vztahy již vedly k distribuci bezpočtu videolekcí domorodým vedoucím, pastorům a studentům seminářů. Naše webové stránky také slouží jako distribuční cesty a poskytují další materiály, které doplňují naše lekce, včetně materiálů o tom, jak založit vlastní vzdělávací společenství.

Společnost Thirdbmill je daňovým úřadem uznána jako korporace 501(c)(3). Jsme závislí na štedrých příspěvcích církví, nadací, podniků a jednotlivců, které lze odečíst z daní. Další informace o naší službě a informace o tom, jak se můžete zapojit, najdete na [adrese](http://www.thirdmill.org) www.thirdmill.org.

OBSAH

ÚVOD	1
PŘEHLED	1
Inspirace	2
Spolehlivost	2
Podoba	2
Pozadí	2
Dostupnost	3
Interakce	3
Záměr.....	4
LITERÁRNÍ STRUKTURA	5
Temný Chaotický Svět	6
Ideální Svět.....	6
Šest Dní Tvorby Řádu.....	7
PŮVODNÍ VÝZNAM.....	8
Temný Chaotický Svět	8
Ideální Svět.....	10
Šest Dní Tvorby Řádu	11
Vysvobození z Egypta	11
Dobytí Kanaánu	12
MODERNÍ APLIKACE	13
Inaugurace	14
Trvání	16
Dovršení	17
ZÁVĚR	18
SLOVNÍČEK	20

Prvotní Historie

První Lekce

Dokonalý Svět

ÚVOD

Před několika lety jsem jel autem a uviděl jsem vykolejený vlak. A samozřejmě tam jen tak stál a nikam nejel. Když vlak vykolejí z trati, po které měl jet, prostě tam zůstane stát a je z toho jeden velký nepořádek.

Na počátku času Bůh vytyčil svému stvoření cestu, po které mělo jít, a tato cesta vedla k velkému a slavnému osudu Božího stvoření. Lidé však stále znovu a znovu selhávali v následování Boží cesty pro své stvoření. Vykolejili jsme svět a skončili s jedním velkým nepořádkem.

V této sérii lekcí se budeme učit o cestě, kterou Bůh určil svému stvoření v prvních letech světových dějin – v křesťanských kruzích ji často nazýváme „nařízení o stvoření“. A budeme se zabývat knihou Genesis 1–11, často označovanou jako *Prvotní dějiny*. Tyto biblické kapitoly nám pomohou nahlédnout na úžasnou cestu, kterou chtěl Bůh pod vedením Mojžíše vést izraelský lid. A také nám ukážou cestu, kterou by měl jeho lid následovat i dnes.

Naši první lekci jsme nazvali „Dokonalý svět“, protože se zaměříme na Genesis 1:1–2:3, pasáž, kde Mojžíš poprvé popisuje, jak Bůh utvářel svět do dokonalého řádu, který se mu velmi líbil.

Jak uvidíme, tento ideální svět předjímá nebo předznamenával osud, k němuž Bůh vedl Izrael za Mojžíše – stejný osud, k němuž Bůh vede veškerý svůj lid v průběhu dějin. Ukazuje nám nejen to, jak se věci měly na počátku, ale také to, jak by měl život vypadat nyní a jak bude náš svět jistě vypadat na konci našeho věku.

Tato lekce je rozdělena do čtyř částí: Nejprve si představíme přehled pravěkých dějin v Genesis 1–11. Za druhé se zaměříme na Genesis 1:1–2:3 a nejprve se podíváme na její literární strukturu. Zatřetí budeme zkoumat původní význam této části Genesis ve světle její struktury. A za čtvrté budeme hledat správné moderní aplikace této pasáže. Začneme přehledem celé prvotní historie Genesis 1–11.

PŘEHLED

Náš přístup ke knihám Genesis 1–11 se může zdát na první pohled poněkud neobvyklý. Proto bychom měli vysvětlit naši základní strategii. Při studiu této části Bible se budeme řídit přinejmenším třemi hlavními myšlenkami: zaprvé inspirací těchto kapitol, zadruhé literárním pozadím těchto kapitol a zatřetí účelem, pro který byly tyto kapitoly napsány.

V první řadě jsme pevně přesvědčeni o božské inspiraci celého Písma, včetně Genesis 1–11.

INSPIRACE

Naše evangelikální chápání inspirace nám připomíná dva velmi důležité rysy této části knihy Genesis: zaprvé její spolehlivost a zadruhé její cílenou, záměrnou podobu.

Spolehlivost

Co nejrozhodněji prohlašujeme, že tato část Bible je zcela spolehlivá, protože je inspirována Bohem. Při studiu této části Bible vystupuje do popředí řada historických otázek, z nichž některé nebyly dosud zcela vyřešeny. Pro naše účely však postačí říci, že Boží inspirace předpokládá historickou spolehlivost. Mojžíš zamýšlel, aby jeho původní čtenáři přijali tuto část knihy Genesis jako historicky pravdivou. Stejně jako u celého Písma musíme i tyto pasáže vykládat obezřetně, abychom nezkreslili jejich historický rozměr. Nicméně je zřejmé, že ostatní bibličtí autoři, a dokonce i sám Ježíš, věřili, že příběhy z Genesis 1–11 jsou důvěryhodnou historií. Tyto lekce budou vycházet z přesvědčení, že tyto kapitoly jsou pravdivými a spolehlivými záznamy toho, co se v dávných dobách skutečně stalo.

I když věříme, že prapůvodní dějiny jsou spolehlivé, musíme mít stále na paměti, že Bůh inspiroval Mojžíše, aby vybral a uspořádal obsah těchto kapitol podle určitého záměru.

Podoba

Přemýšlejte o tom takto: Všichni se shodneme na tom, že Mojžíš vynechal mnohem více světových událostí z tohoto období, než kolik jich zahrnul do těchto jedenácti krátkých kapitol. Abychom tedy porozuměli Genesis 1–11, musíme vzít na vědomí tuto selektivnost i uspořádání těchto kapitol. Když si všimneme, jak Mojžíš záměrně koncipoval tuto prehistorii, budeme schopni odpovědět na některé velmi důležité otázky. Proč Bůh inspiroval Mojžíše k tomu, aby zahrnul tak málo informací? A proč Bůh nechal Mojžíše uspořádat tyto vybrané materiály tak, jak je uspořádal?

Abychom pochopili, proč Mojžíš psal tak, jak psal, musíme nejprve nahlédnout do pozadí literárních tradic, které v jeho době existovaly.

POZADÍ

Literatura starověkého Blízkého východu je pro naše účely velmi důležitá jednak proto, že Mojžíšovi byly široce dostupné jiné prameny, a jednak proto, že Mojžíš s jinými prameny skutečně komunikoval.

Dostupnost

Archeologický výzkum prokázal, že Mojžíš nebyl prvním člověkem, který psal o vzniku světa. Jisté je, že Mojžíše inspiroval Bůh, takže jeho vyprávění je pravdivé. Mojžíš však psal v době, kdy mnoho národů a skupin na Blízkém východě již sepsalo mnoho mýtů a eposů o pravěku.

Některé z těchto starověkých textů jsou dobře známé. Mnoho lidí slyšelo o *Enuma Eliš*, babylonském příběhu o stvoření, „jedenácté tabulce“ *Eposu o Gilgamešovi* nebo babylonském příběhu o potopě. Řada prastarých příběhů byla sepsána také v Egyptě a Kanaánu. Tyto a mnohé další dokumenty ze starověkého světa se zabývaly vznikem a ranou historií vesmíru.

A nejen to, mnohé z těchto starověkých blízkovýchodních dokumentů měl Mojžíš v mládí skutečně k dispozici. Mojžíš se vzdělával na egyptském královském dvoře a jeho spisy naznačují, že znal literaturu starověkého světa. Když Mojžíš psal své vlastní, Bohem inspirované a pravdivé vyprávění o pravěkém období, byl si docela dobře vědom dalších literárních tradic starověkého Blízkého východu.

Protože víme, že Mojžíš měl k dispozici i další prapůvodní zprávy, můžeme si nyní položit další otázku: Jak Mojžíš komunikoval s mýty a eposy jiných kultur?

Interakce

Jak uvidíme v této sérii lekcí, Mojžíš s ostatními prastarými tradicemi nakládal jak negativně, tak pozitivně. Na jedné straně Mojžíš napsal své dějiny raných dob, aby pravdou vyvrátil lež. Musíme mít stále na paměti, že Izraelité, které Mojžíš vedl, byli vystaveni nejrůznějším pohanským vlivům. Byli v pokušení věřit, že svět je výsledkem úsilí a boje mnoha bohů. Buď odmítli pravou víru svých patriarchů, nebo tuto pravdu smíchali s náboženskými představami jiných národů. Mojžíš v mnoha ohledech sepsal své vyprávění o pravěku proto, aby naučil Boží lid, jak se věci skutečně udály. Snažil se prosadit pravdu Jahvismu proti lžím jiných náboženství.

Mojžíš zároveň dosáhl tohoto negativního cíle vyvrácení falešných mýtů tím, že pozitivně zasáhl do literární tradice své doby. Jeho spisy se záměrně podobaly jiným starověkým blízkovýchodním spisům, aby mohl Boží pravdu sdělovat způsobem, kterému Izraelci rozuměli. Ačkoli mezi Mojžíšovým vyprávěním a několika důležitými texty existuje mnoho podobností, nedávný archeologický výzkum poukázal na dramatickou podobnost s jednou konkrétní literární tradicí.

V roce 1969 byl vydán důležitý dokument s názvem *Atrahasis: Babylonský příběh o potopě*. Nevíme s jistotou, jak daleko do minulosti sahá tradice tohoto dokumentu, ale je pro nás důležitý, protože spojuje do jednoho příběhu mnoho částí, které byly dříve známy pouze odděleně.

Epos Atrahasis má základní trojí strukturu: Začíná stvořením lidstva. Po stvoření lidstva následuje záznam raných lidských dějin, který se zaměřuje zejména na zkaženost světa způsobenou lidskou rasou. A nakonec je tato zkaženost napravena potopou soudu a novým uspořádáním světa.

Srovnání Genesis s *Atrahasis* silně podporuje myšlenku, že Mojžíš vytvořil svůj

záznam se záměrnou zastřešující strukturou. Na první pohled se může zdát, že Genesis 1 až 11 jsou volným souborem pasáží, které přecházejí od jednoho tématu k druhému bez větší návaznosti, ale pouhé povšimnutí širokých literárních paralel s *Atrahasis* nám pomáhá vidět, že Mojžíšovy pravěké dějiny drží pohromadě jako jednotná dějová linie se zastřešující strukturou.

Genesis 1–11 se dělí na tři části: nejprve ideální stvoření v 1:1–2:3; poté zkáza světa v důsledku lidského hříchu v Genesis 2:4–6:8; a nakonec potopa a nový řád v Genesis 6:9–11:9.

Nyní můžeme položit třetí otázku: Proč Mojžíš napsal Genesis 1–11? Co chtěl svým izraelským čtenářům sdělit?

ZÁMĚR

Na zcela základní úrovni si můžeme být jisti, že Mojžíš chtěl Izrael naučit pravdě o minulosti. Chtěl, aby věděli, co jejich Bůh udělal v prvních letech světových dějin. Stejně jako mýty jiných národů měly lidi přesvědčit o perspektivách těchto mýtů, Mojžíš se snažil přesvědčit Izrael o historických pravdách jejich víry.

Při bližším zkoumání však uvidíme další záměr Mojžíšovy prvotní historie. Konkrétně psal také proto, aby ovlivnil Izrael, aby se přizpůsobil Boží vůli. Tento další účel není každému, kdo čte Genesis 1–11, snadno zřejmý, ale stane se jasnějším, jakmile si uvědomíme, že i další zprávy o prehistorii měly stejný účel.

Než pochopíme smysl pravěkých zpráv o starověkém světě, musíme si uvědomit, že mnoho starověkých blízkovýchodních kultur věřilo, že vesmír je strukturován nebo uspořádán podle nadpřirozené kosmické moudrosti. V ideálním stavu vesmír fungoval podle této moudrosti nebo božského řádu. A povinností každého člověka ve společnosti, od vladaře po otroka, bylo tomuto božskému řádu co nejvíce vyhovět.

Co to má společného s pravěkými mýty a eposy na starověkém Blízkém východě? Kultura v okolí Izraele měly prastaré příběhy, které vyprávěly o událostech blízkých počátku času. Děly to proto, aby vysvětlily struktury, které bohové v dávných dobách ve světě vybudovali. Jejich tradice týkající se pravěku se netýkaly pouze raných dějin světa. Svá vyprávění o pravěku psali proto, aby ospravedlnili své současné náboženské a sociální programy. Autoři těchto textů, kteří byli často kněžími, poukazovali na způsoby, jak bohové původně uspořádali svět, aby ukázali, jak se věci měly vyvíjet v jejich době. Někdy se zaměřovali konkrétně na náboženské záležitosti, jako jsou chrámy a kněží a rituály. Který chrám byl bohům nakloněn a který kněžský rod měl sloužit? Jindy se zabývaly širšími společenskými strukturami, například politickou mocí a zákony. Kdo měl být králem? Proč byli někteří lidé otroky? Jejich mýty vyzývaly lidi, aby se podřídili nařízením bohů o stvoření, strukturám, které stanovili pro vesmír.

Jak uvidíme v těchto lekcích, Mojžíš napsal Genesis 1–11 z velmi podobných důvodů. Na jedné straně Mojžíš psal svou prvotní historii s výslovným zaměřením na způsoby, jakými Jahve stvořil a uspořádal svět v dávných dobách. Od stvoření až po babylonskou věž Mojžíš vyprávěl Izraeli o tom, jak se věci odehrávaly kdysi dávno. Nedělal to však jen z historického zájmu. Když Mojžíš vedl Izraelity z Egypta do Zaslíbené Země, čelil mnoha odpůrcům, kteří se domnívali, že Izraelity vlastně uvedl v omyl. A v reakci na tuto opozici prapůvodní historie ukázala, že Mojžíšova politika

a cíle pro Izrael byly věrné Božímu záměru pro vesmír. V důsledku toho odporovat Mojžíšovu programu znamenalo odporovat Božím nařízením.

Mojžíš ve svém záznamu o ideálním stvoření v Genesis 1:1–2:3 ukázal, že Izrael skutečně směřuje k Božímu ideálu tím, že jde do Kanaánu. Ve svém záznamu o zkaženosti světa v 2:4–6:8 Mojžíš ukázal, že Egypt je místem zkaženosti a strádání, které je důsledkem Božího prokletí hříchu. A konečně ve svém záznamu o potopě a z ní vyplývajícím novém řádu v 1 Moj 6:9–11:9 Mojžíš ukázal Izraeli, že je přivádí do nového řádu s mnoha požehnáními, stejně jako před ním Noe přinesl světu nový řád a požehnání. Tyto prastaré skutečnosti plně ospravedlňovaly Mojžíšovu vizi budoucnosti Izraele. Kdyby se mu podařilo přesvědčit Izrael o těchto pravdách, pak by se věrní z Izraele odvrátili od Egypta a přijali zemi Kanaán jako své božské dědictví.

Nyní, když jsme představili náš obecný přístup k prehistorii kapitol 1–11, můžeme se podívat na podrobnosti první části knihy Genesis: 1:1–2:3. Zde je popsán ideální Boží svět.

LITERÁRNÍ STRUKTURA

Když většina evangelikálů přemýšlí o úvodní kapitole Bible, myslí na všechny spory, které se kolem jejího výkladu vedou. Stvořil Bůh svět za šest obyčejných dní? Byly „dny“ v 1. knize Mojžíšově velkými věky nebo epochami? Nebo je Genesis 1 poněkud poetickou, nehistorickou oslavou Boží stvořitelství? Všechny tyto postoje jsou v evangelikálních kruzích přijatelné. Ačkoli můj vlastní názor je, že Genesis 1 učí, že Bůh stvořil svět, jak ho známe dnes, za šest obyčejných dní, ne všichni křesťané věřící Bibli zastávají tento názor.

Když se v těchto lekcích blížíme k úvodním kapitolám knihy Genesis, nezabýváme se ani tak historickými otázkami, jako spíše těmito. Jde nám spíše o otázky literární. Více nás zajímá, jak a proč Mojžíš tuto kapitolu napsal. Jaké literární struktury se v této pasáži objevují? A jak nám tyto struktury pomáhají pochopit Mojžíšův záměr?

Na začátku bychom si měli uvědomit, že tento úryvek má tři hlavní kroky, a to začátek, střed a konec.

Mojžíšův popis stvoření začíná verši 1:1–2. Obsah těchto veršů můžeme shrnout jako „temný chaotický svět“. Kapitola 1:3–31 tvoří prostřední část tohoto materiálu, která obsahuje takzvaných „šest dní stvoření“, neboli to, co budeme nazývat „šest dní uspořádání“ stvoření. A konečně 2:1–3 je sobotní den, nebo jak jej budeme nazývat „ideální svět“.

V této lekci se budeme zabývat všemi třemi částmi této struktury, přičemž začneme temným chaotickým světem. Za druhé prozkoumáme poslední část, která se zabývá ideálním světem. A nakonec prozkoumáme šest dní uspořádání. Podívejme se nejprve na temný chaotický svět v 1:1–2.

TEMNÝ CHAOTICKÝ SVĚT

Při pohledu na první část 1. knihy Mojžíšovy vidíme velmi důležité dramatické napětí mezi chaosem, který pokrývá zemi, a Božím Duchem. Úvod 1:1–2 připravuje půdu tím, že v 1. verši uvádí název a ve 2. verši popisuje počáteční stav světa. Poslechněte si, jak to Mojžíš v 1:2 vyjádřil:

Země byla pustá a prázdná, temnota byla nad hlubinou a Duch Boží se vznášel nad vodami (Genesis 1:2).

Tento verš uvozuje dramatické napětí, které se táhne celou kapitolou. Na jedné straně tohoto napětí je svět „beztvarý a prázdný“, nebo jak se hebrejsky říká *tōhū wābōhū* (תהו ובהו). Tento hebrejský výraz se v Bibli nevyskytuje dostatečně často, abychom mohli přesně vědět, co znamená. Mnozí badatelé se však domnívají, že znamenal, že svět je neobyvatelný, nepřátelský vůči lidskému životu, podobně jako je poušť nebo pustina nehostinná pro lidský život. Na začátku této pasáže tedy vidíme, že celou zemi pokrývala neobyvatelná, temná, prvotní, chaotická hlubina.

Druhý prvek dramatického napětí se objevuje také v 1:2. Mojžíš píše, že „Duch Boží se vznášel nad vodami“. Hebrejský výraz, který je zde použit, je *merachefet* (מרחפת), což znamená „létat nad“ nebo „kroužit nad“.

Hned na začátku tohoto úryvku tedy vidíme velmi dramatický obraz. Na jedné straně vidíme chaos na zemi, na druhé straně vidíme Božího Ducha, který se vznáší nad chaosem. Bůh byl v podstatě připraven přikročit k akci, aby napravil chaos, který zemi pokrýval. Toto počáteční dramatické napětí vyvolalo několik otázek: Co bude Duch Boží dělat? Co se stane s chaosem?

S tímto počátečním dramatickým napětím úvodních veršů se můžeme podívat na řešení tohoto napětí v závěrečné části Mojžíšova vyprávění o stvoření: ideální svět v Genesis 2:1–3.

IDEÁLNÍ SVĚT

Tento oddíl je strukturován velmi jednoduše. Začíná ve 2:1 souhrnným konstatováním, že Bůh dokončil své stvořitelské dílo, a končí ve 2:2–3 slovy: Bůh odpočívá. Tato slova čteme v Genesis 2:2–3:

Sedmého dne Bůh dokončil dílo, které konal, a tak sedmého dne odpočíval od všeho svého díla. Bůh sedmý den požehnal a učinil jej svatým. Sedmého dne Bůh dokončil své dílo, které konal, a sedmého dne přestal s veškerým svým dílem, které konal. Bůh sedmý den požehnal a posvětil ho, protože v něm přestal s veškerým svým dílem, které Bůh stvořil a učinil (Genesis 2:2–3).

Když Mojžíš popsal, že Bůh vstoupil do stavu sobotního odpočinku, udělil tomuto dni zvláštní požehnání a učinil ho svatým, prohlásil, že napětí mezi chaosem a vznášejícím se Božím Duchem bylo vyřešeno. Bůh si podmanil temnotu, vládl nad

chaotickými hlubinami a těšil se ze svého ideálně uspořádaného světa. Příběh o stvoření končí touto rozkošně mírumilovnou vizí vesmíru v dokonalé harmonii.

Nyní, když jsme viděli, jak Mojžíšův popis stvoření začíná a končí, bychom se měli podívat na prostřední část této pasáže, která popisuje, jak bylo vyřešeno napětí mezi chaotickým světem a vznášejícím se Božím Duchem.

ŠEST DNÍ TVORBY ŘÁDU

Tato pasáž učí, že Bůh omezil chaos tím, že uspořádal svět podle podivuhodného šestidenního plánu popsání v 1:3–31. Ústřední zaměření této látky se stává zřejmým, když vidíme, že Mojžíš opakovaně uvádí děje větou: „A Bůh řekl“. Je to proto, že Bůh je hlavní postavou tohoto materiálu a jeho mocné slovo je středem pozornosti těchto veršů.

Pouhé Boží slovo vneslo do světa velkolepý řád. Na rozdíl od mnoha mytologických bohů z jiných kultur se izraelský Bůh při svém stvoření nesetkal s žádnými boji ani bitvami. Jednoduše promluvil a svět získal svůj správný řád. Kromě toho se v Božím mluveném slově projevovala jeho mocná moudrost. Bůh uspořádal svět tak, jak se mu to zdálo nejlepší.

Mnozí vykladači si uvědomují, že dny Božího stvoření se dělí na dvě skupiny po třech: 1. až 3. den a 4. až 6. den. Vztahy mezi těmito dvěma skupinami dnů byly popsány mnoha způsoby a existuje mezi nimi mnoho vzájemných souvislostí.

Jedním z užitečných způsobů, jak si tyto zákonitosti představit, je vycházet z popisu země v Genesis 1:2. Vzpomínáme si, že Mojžíš řekl, že země byla beztvářá a prázdná, *tōhū wābōhū* (תהו ובוהו). Těmito výrazy lze vysvětlit význam dvou souborů tří dnů.

Na jedné straně se Bůh během prvních tří dnů zabýval tím, že země byla „beztvará“. To znamená, že vnesl do svého stvoření formu tím, že oddělil jednu oblast od druhé a utvořil v něm sféry nebo oblasti. Na druhé straně se během posledních tří dnů Bůh zabýval skutečností, že chaotický svět byl „pustý“ nebo „prázdný“. Božím řešením bylo zaplnit jednotlivé oblasti, které stvořil, obyvateli.

Uvažujme o prvních třech dnech. První den Bůh oddělil oblast dne od noci. Ještě předtím, než se objevilo slunce, Bůh způsobil, že v temnotě temného, chaotického světa zazářilo světlo.

Druhý den Bůh oddělil oblast spodních a horních vod tím, že nad zemí roztáhl kopuli neboli nebeskou klenbu. Tento Boží zásah způsobil to, čemu dnes říkáme atmosféra naší planety, a oddělil vodu na zemi od vod na obloze nad ní.

Třetího dne Bůh oddělil území souše od moří. Oceány se shromáždily do vymezených oblastí a objevila se pevnina. Na souši začala růst vegetace. Tak se stalo, že v prvních třech dnech Bůh vnesl do beztvářého světa tvar. Postavil oblasti světla a tmy, oblohu oddělující vody nahoře a dole a souš na zemi.

Podle Mojžíšova záznamu se Bůh během prvních tří dnů vypořádával s beztvářostí země tím, že vytvořil oblasti, a v posledních třech dnech se pak vypořádával s prázdnotou země tím, že do těchto oblastí umístil obyvatele.

Čtvrtý den Bůh umístil na oblohu slunce, měsíc a hvězdy, aby zaplnily oblasti světla a tmy, které vytvořil první den. Tato nebeská tělesa byla na oblohu umístěna proto, aby vládla dnu a noci a oddělovala je.

Pátého dne Bůh umístil ptáky do vzduchu a mořské živočichy do oceánů. Tito obyvatelé zaplnili říše vod nahoře i dole, které vznikly druhého dne.

Nakonec šestého dne Bůh umístil zvířata a lidi na souš. Tito obyvatelé zaplnili oblast souše, kterou Bůh nechal třetího dne vystoupit z moře.

Mojžíš shrnul celé stvoření do těchto sfér s jejich obyvateli. Jedním slovem, Bůh strávil šest dní tím, že vnesl do temného chaotického světa nádherný řád. Jeho dílo bylo tak úžasné, že Bůh šestkrát řekl:

„Je to dobré“ (Genesis 1:4, 10, 12, 18, 21, 25).

A poté, co lidstvo usadil na souši, řekl:

„Je to velmi dobré“ (Genesis 1:31).

Mojžíš dal jasně najevo, že Bůh má ze svého činu velkou radost.

Vidíme tedy, že Genesis 1:1–2,3 má velmi záměrnou a složitou strukturu. Úryvek začíná tím, že svět je v chaosu a Bůh se na něj chystá. Po šest dní Bůh vnášel do chaotického světa řád. Následně sedmého dne se Bůh těšil z ideálního řádu, který do světa vnesl, a užíval si sobotního odpočinku.

Nyní, když jsme se seznámili s rozsáhlou literární strukturou Genesis 1:1–2:3, můžeme se podívat, jak je vyjádřen původní význam této pasáže.

PŮVODNÍ VÝZNAM

Již jsme viděli, že Mojžíšovy pravěké dějiny měly ve velkém měřítku potvrdit Exodus a dobytí Izraele tím, že ukázaly, jak byly v souladu s řádem, který Bůh ustanovil v raných dějinách světa. Jak se však tento obecný záměr projevil v konkrétním vyprávění v 1:1–2:3? Jak Mojžíš spojil svou službu Izraeli s příběhem o stvoření?

Zjistíme, jak to Mojžíš udělal, když se znovu podíváme na tři hlavní části Genesis 1:1–2:3. Nejprve se podíváme na temný chaotický svět. Poté přejdeme k poslední části ideálně uspořádaného světa. A nakonec se vrátíme k prostřední části úryvku, kde Bůh svět uspořádal. Podívejme se nejprve na 1:1–2, tedy na temný chaotický svět.

TEMNÝ CHAOTICKÝ SVĚT

Pro naše účely je nejdůležitějším rysem prvních dvou veršů knihy Genesis dramatické napětí, které se objevuje ve verši 2. Způsob, jakým Mojžíš popsal dramatické napětí mezi chaotickým světem a Duchem svatým, jasně ukázal, že nepíše pouze o stvoření, ale také o Exodu Izraele.

Na jedné straně si vzpomeňte, že v Genesis 1:2 Mojžíš popsal zemi jako „beztvarou“ neboli *tōhū*. Na druhé straně popsal Božího Ducha jako „vznášejícího se“ neboli hebrejsky *merachefet*.

Význam tohoto výjevu je zřejmý, když se podíváme na pasáž, v níž Mojžíš navazuje na tento dramatický obraz z Genesis. V Deuteronomiu 32:10–12 Mojžíš použil terminologii z Genesis 1:2, aby upozornil zejména na souvislost mezi Exodem Izraele a popisem stvoření. Poslechněte si, co v těchto verších říká:

Nalezl ho [Hospodin] v pusté zemi, v pustotě, blouznění pusté krajiny. Obklopil ho, pečoval o něj, střežil ho jako zřítelnicí svého oka. Jako orel dává do pohybu své hnízdo, vznáší se nad svými mláďaty, roztáhne svá křídla, uchopí je a nese je na svých perutích, Hospodin sám ho vedl, cizí bůh s ním nebyl (Dt 32,10–12).

Tyto verše jsou důležité, protože jsou jediným dalším místem, kde Mojžíš ve všech svých spisech použil výrazy „beztvarý“ a „vznášející se“.

Ve verši 10 je výrazem „pustá“ přeložen hebrejské slovo *tōhū*, které se v Genesis 1:2 objevuje jako „beztvarý“. Také ve verši 11 je výraz přeložený jako „vznáší se“ *merachefet*, což je výraz použitý v Genesis 1:2, když se Boží Duch „vznáší“ nad hlubinou.

Mojžíš dal tyto dva pojmy v Deuteronomiu 32 dohromady, aby je pevně spojil s Genesis 1. Ale jakým způsobem je použití těchto pojmů spojuje? Co znamenaly výrazy „pustá“ a „vznášet se“ v Deuteronomiu 32? Mojžíš především použil výraz „pustý“ pro Egypt. V 32:10 čteme tato slova:

Nalezl ho [Hospodin] v pusté zemi, v pustotě, blouznění pusté krajiny (Dt 32:10).

Na druhém místě Mojžíš použil výraz „vznášet se“ pro Boží přítomnost u Izraele, pravděpodobně sloup dýmu a ohně, když vedl národ k zaslíbené zemi. Ve 32:10–11 čteme tato slova:

Střežil ho jako zřítelnicí svého oka. Jako orel dává do pohybu své hnízdo, vznáší se nad svými mláďaty (Dt 32:10–11).

Pátou Mojžíšovu knihu 32:10–12 můžeme v mnoha ohledech považovat za Mojžíšův komentář k jeho vlastnímu dílu v Genesis 1:2. Dává nám nahlédnout do svého záměru, když psal první kapitolu Genesis.

Deuteronomium 32 nám pomáhá pochopit, že Mojžíš viděl mezi stvořením a vysvobozením Izraele z Egypta paralelní situaci. Mojžíš napsal, že jak stvoření, tak vysvobození Izraele z Egypta zahrnovalo chaotické, neobyvatelné světy. Napsal také, že Bůh se do původního chaotického světa přesunul vznášením, podobně jako se vznášel nad Izraelem, když ho vysvobodil z Egypta.

Z těchto paralel mezi stvořením a Exodem vidíme, že Mojžíš nepsal o temném chaotickém světě jen proto, aby Izraeli vyprávěl o stvoření; představil také Boží dílo při stvoření jako prototyp, vzor nebo paradigma, které vysvětluje, co Bůh v jeho době dělal pro izraelský národ. Když Mojžíš psal o původním Božím díle při stvoření, činil tak proto, aby svým čtenářům ukázal, že neudělali chybu, když ho následovali z Egypta. Naopak, vyprávění o stvoření dokazovalo, jak bylo jejich vysvobození z Egypta mocným

Božím činem. Bůh znovu uspořádal svět tím, že vysvobodil Izrael z chaosu Egypta, stejně jako to udělal na počátku. Bůh se nyní vznášel nad Izraelem, jako se vznášel nad stvořením na počátku. Spíše než omylem byl Exodus z Egypta Božím dílem, které navrátilo světu jeho vytoužený řád. Jedním slovem, vysvobození Izraele z Egypta nebylo nic menšího než znovustvoření.

S touto paralelou mezi začátkem 1. kapitoly Genesis a zkušeností Izraele s Exodem můžeme vidět potvrzení této perspektivy při pohledu na závěrečnou část, ideálně uspořádaný svět ve 2:1–3.

IDEÁLNÍ SVĚT

Jistě si vzpomínáte, že příběh o stvoření končí tím, že Bůh vstupuje do svého odpočinku. Hebrejský výraz pro „odpočinek“ v Genesis 2,2–3 je *šabat* (שָׁבַת)), nebo jak taky říkáme, „Sabat“. A tato terminologie spojuje příběh o stvoření s exodem Izraele ještě jedním způsobem.

Mojžíš a Izraelité používali termín *šabat* především pro označení dodržování soboty, kterou měli dodržovat podle Mojžíšova zákona. Ve skutečnosti Mojžíš ve výčtu deseti přikázání ve 20. kapitole knihy Exodus vysvětlil, že Izrael má dodržovat šabat kvůli tomu, co Bůh učinil v 2. kapitole knihy Genesis.

Pamatuj na sobotní den, abys ho posvětil... protože šest dní Hospodin dělal nebesa a zemi, moře a všechno, co je v nich, a sedmý den odpočinul. Proto Hospodin požehnal sobotní den a posvětil ho (Exodus 20:8–11).

Když Izraelci v knize Genesis slyšeli, že Bůh sedmý den odpočíval, nemohli si pomoci, ale vztahovali tento příběh ke svým vlastním sobotním zvykům a k Desateru přikázání.

Přestože Izraelité do jisté míry zachovávali sobotu i na poušti, je důležité si uvědomit, že k plnému rozsahu sobotního uctívání mohlo dojít až v zaslíbené zemi. Izraelité měli zachovávat týdenní sobotu, jak se dočteme v Exodu 20:8–11. Měli však zachovávat i další svaté dny neboli soboty. Například z 25. kapitoly knihy Leviticus se dozvídáme, že měli také dodržovat každý sedmý rok jako rok sabatu tím, že nechají půdu ležet ladem. Izrael měl také každý padesátý rok dodržovat velký jubilejní rok, kdy byly odpuštěny všechny dluhy a všechny rodiny se měly vrátit ke svým původním pozemkovým dědictvím. V Mojžíšově zákoně bylo plné uctívání Boha při dodržování soboty mnohem složitější než cokoli, co Izraelci dodržovali při putování pouští.

Protože k plnému dodržování Sabatu mohlo dojít až po vstupu Izraele do země, Mojžíš často mluvil o Kanaánu jako o zemi „odpočinku“ nebo „místě odpočinku“, přičemž používal hebrejské výrazy *nuach* (נוח) nebo *menucha* (מנוחה), které jsou často úzce spojeny se *šabatem* (Sabatem). Mojžíš na mnoha místech popisuje zaslíbenou zemi jako místo odpočinku Izraele, kde bude národ konečně dodržovat bohoslužbu, jak to vyžaduje Boží zákon. Například v Deuteronomiu 12:10–11 čteme tato slova:

Až přejdete přes Jordán a budete sídlit v zemi, kterou vám Hospodin, váš Bůh, dává do dědictví a dá vám odpočinek od všech vašich okolních

nepřátel a budete bydlet v bezpečí, pak na místo, které Hospodin, váš Bůh, vyvolí, aby tam přebývalo jeho jméno, budete přinášet všechno, co vám přikazují: Své zápalné oběti, své obětní hody, své desátky, dary pozdvihování svých rukou a všechno nejlepší ze svých slíbených obětí, jež jste slíbili Hospodinu. (Deuteronomium 12:10–11).

Na tomto úryvku vidíme, že k plnému dodržování soboty – uctívání Boha – dojde až poté, co Izrael vstoupí do země odpočinku.

Pro Mojžíše znamenala sobota víc než jen to, že si jednotlivci a rodiny vyhradili den pro tichou bohoslužbu. Sobota byla ústředním rozměrem Mojžíšovy vize pobytu v zemi odpočinku, uctívání a oslavování na zvláštním místě, kam Bůh umístí své jméno. Proto Bůh v Žalmu 95:11 hovoří o těch, kterým bylo zakázáno vstoupit do kanaánské země tímto způsobem:

Tak jsem se ve svém hněvu zapřisáhl: Nevejdou do mého odpočínutí (Žalm 95:11).

Tato úzká souvislost mezi sobotou a plným národním uctíváním Boha v zaslíbené zemi vysvětluje, proč Mojžíš zakončil svůj popis stvoření tím, že Bůh vstoupil do svého sobotního odpočinku. Mojžíš vysvětloval Izraelcům, že stejně jako Bůh přenesl zemi od chaosu k Sabatu, přenáší Izrael od chaosu Egypta k cíli Sabatu v Zemi Zaslíbené. Mojžíš vedl Izrael do místa odpočinku, do země Kanaán. A ti, kdo se Mojžíšovu programu bránili, neodporovali pouze lidskému plánu. Ve skutečnosti se vzpírali Božím úsilí přivést svůj lid do souladu s ideálními strukturami vesmíru. Opuštění Egypta a vstup do zaslíbené země nebylo nic menšího než sladění s Božím dokonalým plánem pro stvoření.

Nyní, když jsme viděli, jak chaotický začátek příběhu o stvoření a jeho vyústění v Sabatu vysvětlují skutečnou povahu toho, co Bůh skrze Mojžíše konal pro Izrael, bychom se měli krátce podívat na některé prvky prostřední části uspořádání dnů v Genesis 1:3–31. Jak Mojžíš spojil dny stvoření se svou službou?

ŠEST DNÍ TVORBY ŘÁDU

Mezi dny stvoření a Exodem Izraele existuje mnoho souvislostí, ale my se podíváme pouze na dvě z nich: zaprvé na souvislost s vysvobozením z Egypta a zadruhé na cíl, kterým je obsazení zaslíbené země.

Vysvobození z Egypta

Především při vysvobození Izraele z Egypta Bůh projevil stejnou moc, jakou prokázal při uspořádání stvoření v Genesis 1. Na jedné straně Bůh zvrátil řád stanovený při stvoření tím, že na Egyptany seslal pohromy. Například namísto vod kypících životem jako na počátku se egyptské vody staly smrtícími a ryby uhynuly, když Bůh

proměnil vodu v krev. Namísto toho, aby lidé vládli živým tvorům, jak Bůh ustanovil na počátku, vládly Egyptanům žáby, komáři, hmyz a kobyly. Oddělení světla a tmy při stvoření bylo převráceno, protože egyptskou zemi zahalila tma i ve dne. A místo toho, aby země vydala vegetaci, zničilo veškerou úrodu v Egyptě krupobití, oheň a kobyly. Místo toho, aby byla plodná a množila se, egyptská zvířata i lidé hojně umírali. V těchto a mnoha dalších ohledech kletby na Egypt zvrátily řád, který Bůh ustanovil v šesti dnech v Genesis 1. Egyptská rány zemi skutečně vrátily k prvotnímu chaosu. Není tedy divu, že Mojžíš vyzval Izrael, aby toto místo opustil, a nazval je beztvarem, neúrodnou pustinou.

Každý Izraelita, který věřil, že život v Egyptě byl dobrý, musel počítat s Mojžíšovým popisem stvoření. Jejich zkušenost v Egyptě byla v příkrém rozporu s tím, jak o své zemi smýšleli sami Egyptané. Egyptané věřili, že je to země požehnaná bohy, a zřejmě tomu věřili i přinejmenším někteří Izraelité. Mojžíš však jasně ukázal, že Egypt se stal opakem ideálně uspořádaného Božího světa.

Zatímco tento kontrast s Egyptem je dostatečně zřejmý, šest dní stvoření má také pozitivní souvislost s vysvobozením z Egypta. Zatímco Egyptané viděli, jak se jejich země vrací do prvotního chaosu, Izraelité viděli, jak Bůh uspořádává svět v jejich prospěch způsobem, který se podobal šesti dnům stvoření. Jejich vody zůstaly svěží a životodárné. Nebyli zaplaveni žábami a kobyly. Těšili se světlu, zatímco Egyptané trpěli ve tmě. Izraelská pole zůstala úrodná. Jejich zvířata byla chráněna a Izraelci se během pobytu v Egyptě rozmnožovali.

A co víc, Bůh v ohromujícím a dramatickém projevu své vlády nad stvořením zadržel Rudé moře a způsobil, že se před Izraelity objevila suchá země, stejně jako se objevila třetí den stvoření. Přírodní zázraky, které Bůh vykonal v prospěch Izraele, nebyly bezprecedentní. V mnoha ohledech připomínaly způsoby, jakými Bůh uspořádal svět ve dnech Genesis 1.

Tato shoda mezi způsobem, jakým Bůh uspořádal zemi v Genesis 1, a způsobem, jakým vysvobodil Izrael z Egypta, ukázala Mojžíšovým čtenářům, že Boží dílo v jejich prospěch je paralelní s jeho dílem stvoření. Při jejich odchodu z Egypta Bůh přetvořil svět stejně jako na počátku.

Nejenže vysvobození z Egypta připomínalo dny stvoření, ale řád, který Bůh na počátku ustanovil, také předjímal způsob života v kanaánské zemi.

Dobytí Kanaánu

Až Izrael dosáhne zaslíbené země, příroda bude řádně uspořádaná, plodná a radostná. Proto Bůh nazval Kanaán zemí oplývající mlékem a medem. Kromě toho Izraelci v zaslíbené zemi mají zaujmout správné místo Božího obrazu, jak byl ustanoven v šestém dni. Všimněte si zejména toho, že v Genesis 1:28 Bůh řekl lidskému rodu:

Plodte a množte se a naplňte zemi, podmaňte si ji a panujte nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem a nad vším živým, co se na zemi hýbe (Genesis 1,28).

Ačkoli Izrael zažil něco z tohoto požehnání i v Egyptě, teprve v kanaánské zemi mu Bůh dopřeje tuto poctu v ještě větší míře. Pod Mojžíšovým vedením byli Izraelité na

cestě k místu, kde měli toto ideální postavení ve stvoření naplnit. Poslechněte si, co Bůh slíbil, že se stane věrným Izraelitům v izraelské zemi, v 3. Mojžíšově 26,9:

Obrátím se k vám, rozplodím vás a rozmnožím a ustanovím s vámi svou smlouvu (Leviticus 26:9).

Zde je zřejmá narážka na Genesis 1:28. Bůh v Genesis 1:28 řekl: „Plodte a množte se.“ V Leviticus 26:9 řekl, že je učiní plodnými a rozmnoží jejich počet v zemi.

Země Kanaán se měla podobat nádhernému světu, který Bůh na počátku nařídil. Kanaán by byl místem přirozené harmonie, kde by Boží obraz mohl plnit svou původní úlohu v zemi.

Zmínili jsme se jen o několika způsobech, jak šest dní stvoření souvisí se zkušeností Izraele za Mojžíše. Z této ukázky však vidíme, že Mojžíšův záznam o tom, jak Bůh uspořádal vesmír v prvních šesti dnech, nebyl pouhou zprávou o tom, co se stalo na počátku času. Popsal šest dní stvoření způsobem, který pomohl jeho izraelským čtenářům jasně vidět, co se dělo v jejich vlastním životě. Stejně jako Bůh přenesl vesmír z chaosu do Sabatu tím, že určitým způsobem uspořádal přírodu, přenášel Bůh Izrael z chaosu Egypta do sobotního odpočinku v Kanaánu tím, že kvůli němu nově uspořádal svět.

Můžeme si jen představit reakci Izraelitů, když slyšeli Mojžíše vyprávět o stvoření světa. Určitě si uvědomovali, že to, co se jim děje, není náhoda. Tím, že je Bůh vykoupil z Egypta a odvedl do Kanaánu, se ve světě pohyboval stejně jako na počátku, aby do vesmíru vnesl ideální řád. Záchrana Izraele byla znovustvořením a oni měli následovat Mojžíše do stále větších zkušeností tohoto znovustvoření.

Nyní, když jsme se seznámili s původním významem Genesis 1:1–2:3, bychom měli přejít k našemu poslednímu tématu, k modernímu použití zprávy o stvoření. Při aplikaci tohoto textu budeme pozorně sledovat způsoby, jakými Nový zákon rozpracoval témata této pasáže.

MODERNÍ APLIKACE

Autoři Nového zákona se při vyprávění o Božím stvoření světa opírali především o 1. kapitolu Genesis. Dávali najevo, že věří ve spolehlivost Mojžíšova vyprávění. Přesto, jakkoli může být tato skutečnost důležitá, novozákonní pisatelé také rozpracovali Mojžíšův hlavní záměr, jak jsme jej nastínili v této lekci.

Stejně jako Mojžíš viděl ve stvoření předobraz vykoupení Izraele z Egypta, Nový zákon nahlíží na Genesis 1:1–2:3 jako na předobraz mnohem většího vykoupení – spásy, která přichází v Kristu. Nový zákon učí, že všechny zkušenosti spásy a soudu, které Izrael zažil v dobách Starého zákona, předjímaly velký a konečný den, kdy Bůh přinese spásu a soud prostřednictvím svého syna Ježíše. Toto přesvědčení vedlo novozákonní autory k tomu, aby k Mojžíšovu popisu stvoření přistupovali se zvláštním důrazem na Krista. Stejně jako měl Izrael vidět svůj vlastní Exodus ve světle stvoření, novozákonní pisatelé pohlíželi na Krista ve světle stvoření.

Kdykoli zkoumáme novozákonní učení o Kristově vykupitelském díle, musíme mít vždy na paměti, že novozákonní autoři si uvědomovali, že Kristus nepřinesl světu

vykoupení najednou. Místo toho věřili, že Kristus přinesl světu velkou spásu a soud ve třech vzájemně propojených etapách svého království.

Především Kristus vykonal mnoho pro spásu svého lidu, když poprvé přišel na zem. Toto období Kristova prvního příchodu můžeme nazvat inaugurační království. Nový zákon pohlíží na Kristův život, smrt, vzkříšení a nanebevstoupení, stejně jako na Letnice a zakladatelské služby apoštolů, jako na počátek Kristova velkého vykoupení.

Za druhé, novozákonní autoři si uvědomovali, že Kristovo království pokračuje i nyní, když opustil tuto zemi. Během této doby se Boží spásná milost šíří po světě prostřednictvím hlásání evangelia. Celé dějiny církve po apoštolech až do Kristova návratu zahrnují pokračování spásy v Kristu.

Za třetí, Nový zákon učí, že spása přijde v plnosti při dovršení království, až se Kristus vrátí ve slávě. Uvidíme jeho vítězství nad zlem, mrtví v Kristu vstanou z mrtvých a budeme s ním vládnout světu. Spasení započaté při Kristově prvním příchodu a trvajících dodnes bude dokončeno, až se vrátí při jeho dovršení.

Tyto tři fáze Kristova království jsou natolik zásadní pro pochopení způsobů, jakými novozákonní autoři rozpracovali Mojžíšovo stvoření, že bychom se měli zabývat každou z nich zvlášť. Po vzoru Mojžíše, který psal Izraeli, novozákonní spisovatelé aplikovali popis stvoření z knihy Genesis na Kristovu spásu při inauguraci, trvání a dovršení Kristova království. Podívejme se nejprve na způsoby, jakými Nový zákon vztahuje první kapitolu knihy Genesis k inauguraci království.

INAUGURACE

Jak Nový zákon používá stvoření jako brýle pro výklad inaugurace Kristova království? Nový Zákon několikrát hovoří o prvním příchodu Krista jako o Božím znovustvoření, o přetvoření vesmíru. Vezměme si nejprve úvodní slova Janova evangelia. V Janově evangeliu 1:1–3 čteme tato slova:

Na počátku bylo Slovo a to Slovo bylo u Boha a to Slovo bylo Bůh. To bylo na počátku u Boha. Všechno vzniklo skrze ně a bez něho nevzniklo vůbec nic, co je (Jan 1:1–3).

Všimněte si, že Janovo evangelium začíná slovy „Na počátku“. Všichni si uvědomujeme, že tato slova pocházejí z úvodních slov knihy Genesis 1:1, kde Mojžíš napsal:

Na počátku stvořil Bůh nebesa a zemi (Genesis 1:1).

Jan od začátku zasazuje své čtenáře do rámce vyprávění o stvoření v knize Genesis. Jan pak pokračoval tím, že Kristus byl osobou Trojice, která stvořila všechny věci; byl Božím Slovem, které bylo vysloveno při stvoření a skrze které byl svět poprvé stvořen.

Ačkoli tyto verše začínají jasným odkazem na příběh o stvoření, při dalším čtení Jana 1 zjišťujeme, že Jan nenápadně přešel od Genesis k jinému souboru událostí, které jsou paralelní s popisem stvoření. Poslechněte si, co píše v následujících verších, v Janovi

1:4–5:

V něm byl život a ten život byl světlo lidí. A to světlo ve tmě svítí a tma je nepohltila (Jan 1:4–5).

V tomto bodě Jan navázal na témata z Genesis, zejména na téma *světla*, které Bůh přinesl do temného chaotického světa prvního dne. Avšak místo toho, aby Jan hovořil o Ježíši pouze jako o světle z Genesis, poukázal na Kristovo vtělení jako na světlo, které září do temnoty světa způsobené hříchem. Tím, že Jan přešel od stvoření k příchodu Krista, odhalil, že v Kristově záři proti hříšné temnotě světa Bůh zasáhl proti chaosu světa, stejně jako to učinil na počátku.

Podobný motiv se objevuje i ve 2 Korintským 4:6. Pavel zde vysvětluje slávu své služby tímto způsobem:

Nebot' Bůh, který řekl ‚ze tmy at' zazáří světlo‘, osvítil naše srdce, aby nám dal poznat světlo své slávy ve tváři Kristově (2 Korintským 4:6).

Pavel zde přímo odkazuje na Genesis 1 slovy: „Bůh ... řekl: ‚Ať ze tmy zazáří světlo‘.“ Nejprve se zaměřil na původní uspořádání stvoření se zjevením světla, ale pak upozornil na důležitou paralelu k příběhu o stvoření – Bůh také „dal zazářit svému světlu v našich srdcích“, když „Boží sláva“ byla spatřena „ve tváři Kristově“.

Apoštol říká, že inauguraci Kristova království – době, kdy je možné na zemi spatřit Kristovu tvář – nejlépe porozumíme, když ji spojíme s prototypem původního Božího stvořitelského díla. Stejná sláva, kterou Bůh na počátku projevil zjevením světla, byla zjevena i při prvním Kristově příchodu do světa temnot.

Z těchto dvou pasáží vyplývá zásadní prvek křesťanského přístupu k Mojžíšově zprávě o stvoření. Kristovi následovníci nacházejí v Genesis obraz, anticipaci toho, co Bůh učinil při prvním příchodu Krista, při inauguraci království.

V mnoha ohledech čelíme stejnému pokušení jako Izraelité, kteří následovali Mojžíše. Bůh učinil něco úžasného, když Kristus poprvé přišel na tento svět, stejně jako když poprvé vysvobodil Izrael z Egypta. Přesto často nevidíme, jak velkolepé Boží dílo v Kristu před dvěma tisíci lety ve skutečnosti bylo. Z neinformovaného lidského pohledu nevypadá Kristův život příliš důležitě. Snadno ho můžeme smést ze stolu jako jednu z mnoha bezvýznamných událostí, které se v té době staly. Když jsme v pokušení takto o Kristu uvažovat, musíme si vzpomenout na pohled Nového zákona. Kristův příchod na zem byl začátkem Božího konečného uspořádání světa. Bůh vysvobozoval svět z chaotické temnoty hříchu a smrti. Ježíšův první příchod zahájil proces, kterým Bůh učiní ze svého stvoření nádherné, věčný život dávající místo, kde bude on a jeho obraz přebývat ve slávě navěky. Je správné, že svou víru vkládáme v Krista a pouze v něj.

Dosud jsme viděli, že Nový zákon používá příběh o stvoření k vysvětlení významu Kristova prvního příchodu. Nyní můžeme vidět, že Nový zákon považuje za znovustvoření i trvání království, tedy období mezi prvním a druhým Kristovým příchodem.

TRVÁNÍ

Jedním ze známých úryvků, který ilustruje tento pohled, je 2. Korintským 5,17:

Proto je-li kdo v Kristu, je nové stvoření. Staré věci pominuly, hle, je tu všechno nové (2 Korintským 5:17).

Z dosavadních českých překladů Slovo na cestu tento verš překládá tak, že kdo se stane křesťanem, stává se „úplně novým člověkem“. Tento překlad je nešťastný, protože nevyjadřuje Pavlovu narážku na popis stvoření v Genesis. Řecký výraz je *ktisis* (κτίσις), což je správně přeloženo jako „stvoření“ (jako ve většině moderních překladů), nikoliv jako „člověk“. Ve skutečnosti lze tuto část pasáže vlastně přeložit takto: „Je tu nové stvoření“. Zdá se, že Pavlova představa je taková, že když lidé přijdou ke Kristu ve spásné víře, stanou se součástí nové říše, nového světa, nového stvoření.

V tomto světle vidíme, že během trvání království muži a ženy zakoušejí nové stvoření, když uvěří v Krista. V tomto smyslu se popis stvoření v knize Genesis stává způsobem, jak správně pochopit, co se stane s každým, kdo uslyší, uvěří a následuje Krista. Když se staneme součástí nového Božího stvoření, začneme se těšit z úžasu nad ideálním Božím uspořádáním světa.

Z tohoto důvodu není překvapivé, že Pavel popsal proces spasení jednotlivce také jiným způsobem, který vycházel z Mojžíšova popisu stvoření. V Koloským 3:9–10 čteme tato slova:

Svlékli [jste] toho starého člověka s jeho skutky a oblékli toho nového, který se obnovuje k pravému poznání podle obrazu toho, který ho stvořil.(Koloským 3:9–10).

V tomto úryvku apoštol popisuje, co se děje s Kristovými následovníky v souvislosti s Genesis 1. Jsme „obnoveni ... k obrazu [svého] Stvořitele“. Pavel samozřejmě odkazoval na Genesis 1:27, kde Mojžíš říká, že ideální Boží svět zahrnoval Adama a Evu, kteří byli stvořeni „k obrazu Božímu“. Během trvání Kristova království zjišťujeme, že jsme neustále „obnovováni“ v celoživotním procesu znovuzískávání postavení, které měli naši první rodiče coby Boží obrazy.

Tyto dvě pasáže ukazují, že Nový zákon použil Mojžíšův popis stvoření jako měřítko pro pochopení Kristova díla, a to nejen při inauguraci království, ale také při jeho trvání.

Novozákonní autoři samozřejmě také rozšířili témata Mojžíšova příběhu o stvoření k poslednímu kroku. Nejenže se dívali na první Kristův příchod jako na počátek nového stvoření a na trvání království jako na dobu, kdy se jednotliví lidé těší z účinků nového stvoření ve svém životě, ale aplikovali témata stvoření i na závěrečnou fázi Kristova působení – dovršení království.

DOVRŠENÍ

V tomto ohledu vynikají přinejmenším dvě místa v Novém zákoně. Zaprvé, v listu Židům 4 se hovoří o Kristově příchodu v souvislosti s Mojžíšovým popisem stvoření:

Neboť kdesi řekl o sedmém dni takto: „I odpočinul Bůh sedmého dne od všeho svého díla.“ ... A tak zůstává sobotní odpočínutí Božímu lidu. Kdo totiž vešel do jeho odpočínutí, ten také odpočinul od svého díla, tak jako Bůh od svého. Pospěšme si tedy vejít do onoho odpočínutí, aby nikdo nepadl podle stejného příkladu neposlušnosti. (Židům 4:4–11).

Stejně jako Mojžíš použil Boží sobotní den v Genesis 2, aby povzbudil Izrael ke Kanaánu, zemi odpočinku, viděl autor listu Židům Boží sobotní den jako ideální předobraz konečného vykoupení, které zažijeme, až se Kristus vrátí. Stejně jako Bůh na počátku ideálně uspořádal svět a přinesl sobotní radost, až se Kristus vrátí ve slávě, znovu uspořádá svět a dá svému lidu radost z konečného sobotního odpočinku. Protože po tomto dni toužíme, je nám zde řečeno, že musíme „vynaložit veškeré úsilí, abychom vstoupili do tohoto odpočinku“, který nastane, až se Kristus vrátí.

A konečně, jedním z nejkrásnějších míst, které identifikuje Kristův druhý příchod v souvislosti s Mojžíšovou zprávou o stvoření, je Zjevení 21:1. Poslechněte si, jakým způsobem Jan vztahuje témata stvoření na Kristův návrat:

A spatřil jsem nové nebe a novou zemi, neboť první nebe a první země pominuly, a moře již není (Zjevení 21:1).

Jan mluvil o „novém nebi a nové zemi“ a tato věta připomíná Genesis 1:1, kde se píše, že Bůh stvořil „nebe a zemi“. Jan navíc řekl, že v tomto novém světě „už nebude žádné moře“. Jistě si vzpomínáte, že v Genesis 1:9 Bůh omezil moře a udržel ho v mezích, aby se mohla objevit souš a vytvořit bezpečné prostředí pro lidský rod. V novém světě po Kristově návratu zjistíme, že slaná moře budou ze země zcela odstraněna a nahrazena sladkou životodárnou vodou. Kristovo dílo se podobá dnům stvoření v Genesis, ale v Kristu půjde Bůh dál, mnohem dál, aby dovedl ideální řád do konce. Celý vesmír bude přetvořen v nová nebesa a novou zemi a Bůh a jeho lid se budou společně těšit z tohoto nového světa.

Křesťané bohužel často oddělují svou věčnou naději od stvoření. Předpokládáme, že strávíme věčnost v duchovním světě nahoře v nebi. Nový zákon však v tomto ohledu hovoří zcela jasně. Naším posledním osudem je návrat k Sabatu, který byl ustanoven v sedmý den stvoření. Věčnost strávíme v novém nebi a nové zemi. To byla naděje Izraele v Mojžíšových dobách a je to naše naděje i dnes.

Když se řídíme Novým zákonem, měli bychom k úvodní kapitole knihy Genesis přistupovat jako k něčemu víc než k pouhému záznamu toho, co se stalo kdysi dávno. Je to také obraz toho, co Bůh učinil při prvním Kristově příchodu, co nyní den po dni činí v našich životech a co Bůh jednou dovede do konce, až se Kristus vrátí.

Ve všech třech etapách Kristova království Bůh postupuje proti chaosu hříchu a smrti ve světě i v našich životech. V inauguraci, trvání a dovršení království uvádí svět na cestu k ideálnímu cíli – nádhernému novému stvoření pro svůj lid.

ZÁVĚR

V této lekci jsme se seznámili se čtyřmi hlavními myšlenkami: zastřešujícím účelem Genesis 1–11, strukturou a původním významem Genesis 1:1–2:3 a způsoby, jakými Nový zákon aplikuje témata zprávy o stvoření na Krista a na náš život. Důsledky tohoto přístupu k Mojžíšovu záznamu o stvoření pro dnešek jsou přinejmenším ohromující.

Jako křesťané žijící v dnešní době potřebujeme vidět, jak se původní Mojžíšův záměr knihy Genesis vztahuje na náš život v Kristu. Podobně jako Izraelité, kteří poprvé slyšeli úvodní kapitoly knihy Genesis, i my se snadno necháme odradit, když následujeme Krista v tomto hříšném světě. Ale stejně jako Mojžíš povzbuzoval své čtenáře, aby věřili, že jsou na Boží cestě k jeho ideálnímu světu, měli bychom být povzbuzeni i my, když kráčíme po úžasné Boží cestě k tomuto ideálnímu světu v Kristu.

Dr. Richard L. Pratt, Jr. (Host) je spoluzakladatelem a prezidentem společnosti Third Millennium Ministries. Více než 20 let působil jako profesor Starého zákona na Reformovaném teologickém semináři a byl vedoucím katedry Starého zákona. Dr. Pratt je vysvěceným duchovním a hodně cestuje, aby evangelizoval a vyučoval. Studoval na Westminsterském teologickém semináři, získal titul M.Div. na Union Theological Seminary a doktorát ze starozákonních studií na Harvard University. Dr. Pratt je generálním editorem studijní Bible NIV Spirit of the Reformation a překladatelem New Living Translation. Je také autorem řady článků a knih, mezi něž patří například *Modli se s otevřenýma očima*, *Křesťanská apologetika*, *Najdi svou důstojnost*, *Dal nám příběhy*, *Komentář k 1. a 2. knize Letopisů* a *Komentář k 1. a 2. listu Korintským*.

SLOVNÍČEK

Epos Atrahasis – starobabylonský příběh o potopě, který zahrnuje stvoření, zkázu, potopu a nový řád.

dovršení – třetí a poslední fáze inaugurační eschatologie, kdy se Kristus vrátí a naplní konečný Boží záměr pro celé dějiny.

trvání – druhá neboli střední fáze inaugurační eschatologie; období Božího království po prvním Kristově příchodu, ale před konečným vítězstvím.

nařízení o stvoření – morální požadavky/příkazy stanovené prvními Božími činy stvoření.

Enuma Elish – starověký babylonský příběh o stvoření světa

Epos o Gilgamešovi – starověká mezopotámská báseň obsahující příběh o potopě, který se nápadně podobá biblickému příběhu o potopě.

inaugurace – první fáze inaugurační eschatologie; vztahuje se k prvnímu příchodu Krista a ke službě jeho apoštolů a proroků.

inspirace – teologický termín, který označuje způsob, jakým Duch svatý pohnul lidské bytosti, aby sepsaly Boží zjevení jako Písmo, a jakým dohlížel na jejich práci, aby se jejich spisy staly neomylnými.

prototyp – původní podoba něčeho, co slouží jako příklad pro jiné podobné věci.

Sabat – den odpočinku; hebrejsky *šabat*

tohu – hebrejské slovo (transliterace), které znamená beztvary, prázdný nebo pustý.